

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека
для дітей "Юний читач" Запорізької обласної ради

За творчістю сучасних українських письменників

Випуск II

Інформаційно-методичний матеріал

Запоріжжя

2025

Поезія, яка веде нас крізь війну: за творчістю сучасних українських письменників. Вип. II : інформаційно-методичний матеріал / укладач О. Д. Булатня. – Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач». – Запоріжжя, 2025. – 24 с.

Інформаційно-методичний матеріал знайомить з віршами та біографіями українських поетів, які пишуть про російсько-українську війну 2014-2025 рр. Містить сценарій, який може бути використаний працівниками бібліотек та освітніх закладів для організації заходів з патріотичного і громадянського виховання, та бібліографію. Розрахований на бібліотечних і педагогічних фахівців та широке коло читачів.

Укладач

Ольга БУЛАТНЯ

Редагування
та комп'ютерна верстка

Людмила ВЕСЕЛОВА

Відповідальний за випуск

Людмила ВЕСЕЛОВА

П о е з і я — ц е о д и н з а л ь т е р н а т и в н и х л і т о п и с і в в і й н и

О л е г К о ц а р е в

Поезія... Таке, здавалося б, просте слово в сучасному світі. Але ніщо так добре не висловлює наші емоції та стани, як віршоване слово. Сьогодні воно – символ незламності, нескореності та свободи духу. Ми зараз проходимо через біль, вогонь, кров і муку, бо в нашій країні четвертий рік триває війна. Вона є пробним каменем на людяність та справжність і в особистих цінностях, і в літературі, і в мистецтві. Сила поезії – в здатності пам'ятати і нагадувати. Силу їй під час війни надає людина, яка цю війну переживає. Сучасні українські поети воюють на фронті, волонтерять, або роблять майже усе одразу, наближаючи перемогу. І пишуть вірші, які дають нам сили протистояти злу і руйнуванню, вірити в світле майбутнє для України.

Минулого року вийшов перший випуск інформаційно-методичного матеріалу "Поезія, яка веде нас крізь війну: за творчістю сучасних українських письменників". Цього року ми продовжуємо знайомити вас з біографіями та віршами поетів, які пишуть про війну. Пропонуємо розробку сценарію про їхню творчість.

Поетична естафета "Війна говорить до нас голосами поетів"

Орієнтовний сценарій

(У заході беруть участь двоє ведучих та двоє читців)

Перший ведучий: Війна... Зимовим похмурим ранком вона постукала до нас у двері. Незваною гостею прийшла на наш поріг з чорними і пустими очима. Україна зазнала нападу жорстокого ворога, що прийшов у наш дім. Все, що раніше здавалося не дуже важливим, набрало цінності. Відбилися події війни й у віршах наших поетів. Емоційно насичені, їх поезії сповнені гіркої правди війни, роздумів і прийняття власного вибору захищати свою Батьківщину. Водночас вони пройняті безмежною любов'ю до України, вірою у перемогу життя над смертю, у світло наших душ, наших дій та мрій.

Другий ведучий: Ми познайомимо вас з людьми, які поетичним словом висловлюють своє ставлення до страшних епохальних подій, які розгортаються навколо нас. Попри те, що вони говорять правду про російсько-українську війну, їхні вірші несуть світло, дають відчуття свободи, гідності, любові до життя. Вони торкаються глибин людських душ і спонукають не здаватися, не зупинятися, не опускати руки.

Перший ведучий: Василь Мулік – український військовий льотчик, підполковник ЗСУ, командир вертольота Мі-8, учасник російсько-української війни та миротворчих операцій в Африці, поет, письменник.

Народився 30 серпня 1983 р. в Чехословаччині, де на той час служив його батько-вертолітник. Закінчив Харківський національний університет повітряних сил імені І. Кожедуба. 2007 року вперше брав участь у миротворчій місії в Африці, по тому було ще кілька ротацій. З 2008 року – командир вертольоту Мі-8.

З початком російської збройної агресії проти України у 2014 році виконував завдання на сході України: доставляння вантажів та особового складу, евакуацію поранених із зони проведення АТО. 31 серпня 2014 р. екіпаж Муліка доставив поранених з "Іловайського котла" у польовий госпіталь в Розівку. Увечері знову вилетіли за пораненими, і в районі Волновахи потрапили під обстріл терористів з ПЗРК. Завдяки тому, що бортовий технік вчасно помітив пуск ракети, пілоту Муліку вдалося вийти з-під удару, зробивши крен на 90 градусів і врятувати життя екіпажу та гелікоптер. Це далеко не єдина ситуація, коли військовий льотчик опинявся на межі між життям і смертю. Але він все одно продовжував вивозити поранених під загрозою бути збитим, доставляв бійців у найнебезпечніші точки сходу України, привозив їм продукти та боєприпаси. Василь Мулік нагороджений орденом "Народний Герой України" та орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Василь починав писати як прозаїк. Книга "Congo-Донбас. Гвинтокрилі флеш беки" вийшла у 2021 році. Вона – про участь у війні на сході України та у миротворчих місіях ООН. Перші поетичні рядки з'явилися трохи пізніше. А у січні 2025 року вийшла з друку поетична збірка Василя Муліка "Базальт". Крім віршів, до неї ввійшла п'єса про прадавніх богів та їхні пригоди. "Я не знаю, чи писав би взагалі, якби не війна" – говорить автор.

Тексти Василя Муліка дуже експресивні, насичені або енергією люті і ненависті до ворога, або неймовірно чуттєвим спектром любові до життя. Вони прорізають душу, як холодне лезо, оголюючи суть нашого часу.

Перший читець: Страшні та дивні часи. Щодня – нові некрологи.

Епоха біди та зневіри. Ера нестерпного болю.

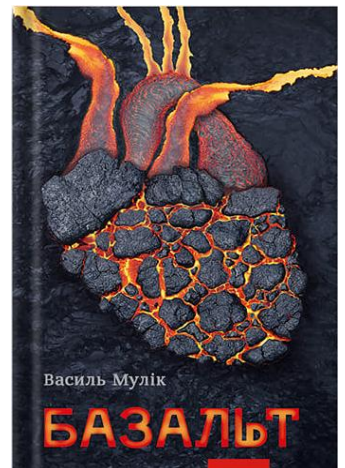
Бракує людей і терпіння. Бракує місця у моргах.

Зате – не бракує ненависті. І не бракує любові.
Все менше "своїх" – тим рідніші ті, що лишаються.
Розділяю серце, як апельсин – скибочками –
Кожному стане. Ось воно, тут, – розбирайте,
Ховайте в кишені, в підсумки, заряджайте у магазини.
Комусь – нечисть палити, комусь – запалювати свічки,
Комусь – триматись за руку, комусь – триматись за зброю.
Хай скибочки мого серця будуть, як радіомаячки,
Маленькі гарячі станції на частоті моєї любові.

Перший ведучий: Окрім відображення проблем воєнних буднів, Василь Мулік звертається до образів воїнів різних часів, які боронили Україну. Він впевнений, що нас у війні веде правда та воля, а перемога – наш єдиний закон і єдина можливість вижити і зберегти себе як націю. Послухаємо його вірш із збірки "Базальт".

Перший читець: Я був серед княжих незламних дружин –

В сталевім я йшов строю.
Візантійська стріла з царгородських стін
Пробила кольчугу мою...
Під Жовтими Водами я поліг –
Не втримав списа удар.
Востаннє й назавжди збив мене з ніг
Польський "крилатий гусар"...
"Червоних" атаку я відбивав,
Та куля – знайшла мої груди.
Це я – один з тих, хто у вічність вписав
Маленьку станцію Крути...
Вибух... І в очі – гаряча кров,
І біль – мов колючий дріт.
Нехай хоч вже мертвий – та я дійшов
До Бранденбурзьких воріт...
Повстанські стежини Карпатських гір,
Криївок волога пільма.
Мене заганяють – бо я – мов звір.
Для мене – завжди війна.
Це був мій справді "останній" політ:
Слов'янськ. Висота – шістсот.
Другого травня в ранковій імлі
Ракета дістала мій борт...
Я "беху" стареньку нещадно гнав
Під щільним вогнем "в упор" –
Я власною кров'ю розфарбував

"Зелений" той коридор...
Спрагу мою – вгамовував сніг,
Грів – металевий шквал.
Бетонним хаосом на мене ліг
ДАПу новий термінал...
Я мертвий? "Двохсотий"? Я вічно живий!
Не треба скорботних молитв.
З мечем чи на танку – йду я в бій –
Тисячоліттями битв.
Правда та воля мене вела.
Перемога – єдиний закон.
Мене – без ліку і без числа –
Ймення мені – Легіон.

Перший ведучий: На вірші Василя Муліка для кількох пісень штучний інтелект згенерував музику і вокал. Зараз ми послухаємо пісню "Їй тепер до вподоби професія снайпера". Вона – про дівчину Настю, яка живе у Львові. Колись вона мріяла стати юристом, а тепер хоче стати снайперкою, щоб помститися за батька, який загинув на війні. Останній куплет до пісні про ракети, які летять на Львів, додав Юрій Жерновий. *Звучить пісня, посилання <https://www.youtube.com/watch?v=KhvwLhfbV6A>*.

Перший ведучий: Василь Мулік своїми віршами виринає зі схованок наших душ найглибші страхи, біль і гнів. Джерелом багатьох його віршів, є, безперечно, концентрована ненависть до ворога. Але у них ми відчуваємо і величезну любов до своєї Батьківщини.

Другий ведучий: Ярина Чорногуз – українська поетеса, волонтерка, військовослужбовиця. Народилась Ярина 18 травня 1995 року в Києві. Батько – митець і громадський діяч Ярослав Чорногуз, дід – письменник Олег Чорногуз. Закінчила факультет гуманітарних наук Національного університету "Києво-Могилянська академія". У 2010-х роках була активісткою громадянського руху "Відсіч". Учасниця Революції Гідності. Координаторка ініціативи "Переходь на українську", співорганізаторка проєкту "Мовомарафон-25", організаторка акції "Весна на граніті". З 2019 року стала парамедиком-волонтером у медичному добровольчому батальйоні

"Госпітальєри". У січні 2020-го року підписала контракт з морською піхотою. У 2021 році стала розвідницею в 140-му окремому розвідувальному батальйоні Морської піхоти України. Під час вторгнення росії в лютому 2022 року Ярина вже була на Донбасі. Протягом повномасштабної війни брала участь у боях під Попасною, Маріуполем і

Бахмутом. Зараз їй лише 30 років, але за своє життя Ярина пройшла стільки, що її досвід і сила вражають навіть дорослих.

Життя на фронті стало для неї джерелом сильних, щемких віршів. У 2020 вийшла збірка поезій "Як вигинається воєнне коло". Більшість текстів у ній написана, коли Ярина була ще цивільною або волонтеркою. А от вірші, що увійшли в другу збірку – "[dasein: оборона присутності]" (2023 р.), написані за останні півтора року її ротації на фронті, значна частина якої припала на повномасштабну війну. За цю книгу поезій Ярина Чорногуз удостоєна Національної премії України імені Тараса Шевченка. Цього року вийшла з друку третя поетична збірка – "Нічийний шафран". Це послання в майбутнє, написане з фронту. "Для тих, хто колись вчитиме наш час як історію, і міркуватиме про те, що ми відчували, як давали раду цьому стану тимчасової вцілілості і вирішували знову боротися, скільки б років ще, сил та невідомості це не потребувало" – говорить Ярина Чорногуз.

У центрі її віршів – людина в просторі війни. Послухаємо уривок з її вірша:

Другий читець: я би хотіла писати вірші

де в кожному рядку було б заховано щонайменше
сонце море й пустелю

а потім

світанок серед морозного степу

спеку на морі

прибережні сутінки в літі

вечір у дубовому лісі

пелену ночі в степу

я би хотіла писати вірші

де кожне слово було б загадкою

і було б дзеркалом,

в якому кожен хто читає

бачив би сотні своїх відображень...

я би хотіла так...

але я народилася серед народу,
який сотні років веде оборону
від ушестеро більшого ворога
за свою велику країну,
а ворог хоче будь-якою ціною
нас знищити, і вже робив нам щонайменше
три геноциди (насправді, їх більше)
а тому я у своїх віршах
плачу на могилах
своїх посестер і побратимів ...

я плачу за зруйнованими містами
та за окупованим берегом моря
плачу у віршах у той невеликий відрізок часу
поки не воюю
поки не стою в обороні
плачу навіть тоді,
коли вже не можу заплакати
коли чергове понівечене тіло
більше не рухає в тобі нічого
мій народ плаче на могилах століттями,
і я плачу
і єдине що можу вдіяти, крім плачу –
узяти в руки автомат
я вже давно це зробила
бо поети у цій країні чують війни першими
і кожного разу їх мають за божевільних
але чашу усі випивають разом
хтось наполовину
хтось – до самого дна...

це і є – бути поетом в Україні
вічно плакати у віршах на
ще зовсім свіжих могилах
і ще на тих – яким сотні літ
невесело трохи, так?
і неоптимістично, м?
зате чесно
навіть коли забуваємо наше справжнє ім'я та мову,
ми ніколи ніколи ніколи
не втрачаємо віру
в нашу красу та силу, у волю,
а тому,
навіть лишившись лиш під покровом попелу –
не здаємось
схоже, це і є дар мого народу

Другий ведучий: Поезії Ярини Черногуз – це своєрідні листи з фронту, де немає опису бойових дій. Це листи про буття на війні, про усвідомлення власного вибору піти воювати, про те, як виглядатиме світ після цього болю, що розриває зсередини. Листи про те, як виглядає оборона своєї присутності в цьому світі. Послухаємо ще один уривок з її вірша.

Другий читець: якщо ми з тобою лишимося живі

я спробую вперше в житті
посадити рослину у ще
незаміноване поле
руками людини з міста
яка тільки з приходом війни
побачила
що ховається під асфальтом
якщо ми з тобою лишимося живі
то житимемо на землі
де з втратою кожного подиху
перед очима
відбувається пройдене
невидиме й гостре
місяць блакитнітиме та гудітиме нам у вухах
щозими мене буде розшивати крига по горах і степу кривими мапами
і в цьому не буде ані скалки романтики
вона зникла далеко в тилу
разом з героїзмом
лишивши мені твою раптову
присутність...

Другий ведучий: "Жити у боротьбі набагато прекрасніше, ніж у страху і покорі" – вважає Ярина Чорногуз. Її поезія – не лише про війну. Вона про біль і незламність, про надії і втрати, про силу і миті слабкості, про віру в перемогу і про те, який слід залишає війна в тих, хто на фронті. Ярина Чорногуз – це голос покоління, що не боїться діяти, хто пише кров'ю, але живе серцем.

Як військова вона нагороджена медалями "За військову службу Україні" та "За врятоване життя", як поетка – премією літературного конкурсу видавництва "Смолоскип" (2020) за збірку "Як вигинається воєнне коло" та премією Women in Arts у категорії "Жінки в літературі" (2024). У 2021 році увійшла до списку 100 найвпливовіших жінок України від журналу "Фокус".

Перший ведучий: Валерій Пузік – український письменник, художник, режисер. Народився 23 червня 1987 року в селі Теліжинці Хмельницької області. Активний учасник виставок живопису та графіки в Україні та за кордоном. Працював журналістом. У січні 2015 р. пішов добровольцем на фронт. Брав участь у бойових діях на Донбасі в складі батальйону ДУК ПС. З березня 2022 року знову перебуває в лавах ЗСУ.

Творчість Валерія Пузіка охоплює поезію, прозу, сценаристику та документалістику. Його фронтовий до-

свід ліг в основу віршів, оповідань і повістей. Він – автор збірки поезій "Три медалі у шухляді" та книжок "Мисливці за щастям", "Тимчасово невстановлені", "Метелик і танк", "Бездомні пси", "Моноліт", "Я бачив його живим, мертвим і знову живим", "Кожен може стати героєм", "Шахта. Ранкове зведення", "Безодня". У співавторстві написано книгу "Наші Котики. Бліндаж". Він – один з співавторів збірки поезій "Там, де вдома". Валерій Пузік є також режисером документальних стрічок і відеопоезій. З фільмів яскраво вирізняються "Наші котики" – трагікомічна оповідь про бійців АТО.

Перебуваючи на війні, Валерій Пузік написав книжку "З любов'ю – тато". В її основу покладені листи до сина та дружини, пронизані любов'ю до життя. Короткі есеї та вірші формують образ батька, що став на захист держави, аби вберегти найдорожчих людей.

Водночас Валерій малює картини на ящиках від боєприпасів та продає їх на аукціонах на потреби ЗСУ. Також він написав дві книги для дітей у жанрі фентезі – це "Делфі та чарівники" та "Макгі та Чорний дракон".

Поетичні тексти Валерія Пузіка – це розмова з собою, зі світом і з нами. Послухаємо його вірш із збірки "Три медалі у шухляді".

Перший читець: Ця країна

мені
нічого не дала
Нічого окрім любові та землі
Ця країна
мені
нічого не дала
Окрім неба та сім'ї
Окрім повітря
Яким ніяк не надихатись цієї весни
Взагалі не надихатись
Його завжди мало
Ця країна
Нічого мене не навчила
Нічого
Окрім незламності та віри
Окрім того що
На своїй землі своя правда і сила
Ця країна нічого не знає
Нічого крім перемоги
І вільних крил мрії

Ця країна простір незалежності
Мій пункт незламності
Моя любов
І моя віра
Ця країна – кров у венах
Червона ртуть ідеї
праці
і боротьби
Ця країна
мені
нічого не дала
Нічого
Окрім того
що
я – є
І таких я – мільйони

Перший ведучий: "Три медалі в шухляді" – збірка вибраних віршів останніх дев'яти років. Вони – про війну, любов та смерть. Про страх повернення додому й повернення на війну. Це розмова з Богом, із землею, з небом; жива історія боротьби та любові до рідної землі. "Мої вірші більше мовчать, ніж говорять, Мої вірші бинтують рани і люблять, хапаються за життя" – так говорить Валерій. Його вірші допомагають, очищують, дають віру в перемогу і щасливе майбуття. "Це наше місто, наша країна, наша земля і наше небо. Усе це варто любити і захищати. Ми залишились і битиме-мось. Пам'ятай: ця країна – непереможна" – пише Валерій у листі до сина, опублікованому у книзі "З любов'ю – тато". Послухаємо ще один його вірш.

Перший читець: Я буду птахом,
що крилами лягає на вітер.
Одиноким соняхом
в полі,
що засіяне мінами.
Я буду хмарою грозовою
над Азовським морем
і деревом на узбережжі,
що корінням своїм тримає схил.
Я буду цілющою глиною
з глибини печер
і дощем,
який змиває бруд
війни.
Я буду відлуннями

в гаю
і першим снігом
на оновленій вільній землі.

Перший ведучий: Валерій Пузік – лауреат літературних конкурсів "Смолоскип", "Гранослов", літературних премій імені Олеса Ульяненка та імені Григора Тютюнника. У 2020 році став дипломантом-фіналістом "Коронації слова" у номінації "Кіносценарій".

Поезія Валерія Пузіка – це голос війни та пам'яті, частина літопису війни. "Кожен митець своєю роботою може наблизити перемогу" – говорить Валерій. Його вірші дають надію, що любов і життя переможуть темряву і смерть. Про це його короткий вірш як побажання всім нам:

Перший читець: Навіть якщо ти в руїні –

Мрій,
Над тобою небо твоєї країни.
Якби не було важко –
Мрій.
Темрява зникає,
Коли настає світанок.

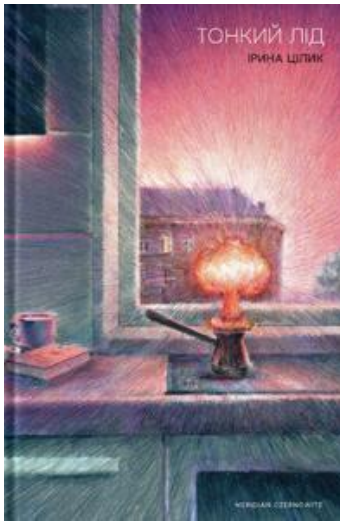

Другий ведучий: Ірина Цілик – українська письменниця та кінорежисерка. Народилася 18 листопада 1982 року в Києві. Закінчила Київський національний університет театру, кінематографу і телебачення ім. Карпенка-Карого. Була учасницею київського Євромайдану. Працювала помічником режисера, а потім режисером рекламних роликів і короткометражних фільмів. Зняла короткометражний фільм за власним оповіданням "Помин" (2012), два документальних фільми для кіноальманаху "Невидимий батальйон" – про українських жінок на війні (2017). Є авторкою документальної стрічки про цивільних людей у червоній зоні Донбасу "Земля блакитна, ніби апельсин" (2020), що взяла участь у понад 100 міжнародних фестивалях та увійшла до довгого списку номінантів на "Оскар". За цей фільм вона отримала Національну премію України імені Тараса Шевченка. Повнометражним художнім дебютом Ірини став фільм "Я і Фелікс", головну роль в якому зіграв поет Юрій Іздрик.

Ірина Цілик – авторка кількох збірок поезії, прози та дитячих книжок, які отримали глибокий відгук в серцях читачів. Це книги "Червоні на чорному сліди", "Ці", "Післявчора", "Родимки", "Таке цікаве життя", "МІСТОрія однієї дружби". Також Ірина має вже чотири поетичні збірки. Основною темою збірок "Глибина різкості", "Дорога за обрій" та "Тонкий лід" є війна на сході України. Ці зворушливі й щирі вірші не залишать байдужим нікого з тих, хто переживає через ситуацію в країні. "Наше суспіль-

ство глибоко травмоване війною, слід говорити про це вголос. Лише так, проговорюючи вголос, ми можемо рухатися далі" – говорить Ірина Цілик. Послухаємо її вірш із збірки "Тонкий лід".

Другий читець: Як ми вибачимо собі, як подякуємо собі,

що лишилися там, де кожен день – нескінченний бій?
Але як інакше, якщо тільки тут на шляхах курних
стільки каменів спотикання і стільки історій в них.
Теплі тріщинки, пряний вітер, волошки і звіробій.
Тут усе довкола прошите нитками знайомих швів.
Тут лежать в могилах ті, хто нас за руку вчасно вів.
І дома розбиті, і книги, затерті на корінцях,
і незграбна ніжність, і впертість, і виснаженість оця –
то все наше, допоки ми ще ну нібито як живі.
І ніхто, і ніхто тут не був народженим для війни,
але тисне бронік на стрижень випростаної спини.

У підсумку набої, цитата зі Стуса чи Семенка
на тату, і тверда рішучість, і витриманість така,
ніби темний вир лихоліть змилосердився і спинивсь.
Хто зі зброєю, хто – без зброї, зі жменькою куцих слів,
крізь низини й висоти своєї зраненої землі,
повз бажання закуті і марних планів чагарники,
йдуть просвітлені й люті, всемілосердні і навпаки,
та ступають рішуче за роком рік на непевний лід.
Як я хочу забути запам'ятати цю круговерть,
де за кожним із нас голодною сукою ходить смерть.
Скавулять щенята і жадібно тягнуть її соски.
В тихім-тихим полі лежать незібрані колоски
і шматки ракети, що вгрузли у сіру промерзлу твердь.
Ким ми вийдемо з цього поля назустріч усім вітрам?
Ось портрет покоління: замість обличчя суцільний шрам.
Але разом із тим і усмішки ніжний та злий зигзаг.
Пам'ятаймо довіку всі миті щастя поміж атак.
Наш портрет покоління – любові зрощений перелам.

Другий ведучий: Збірка поезій "Тонкий лід" – це спроба осмислити глибину людських переживань у важкі часи. Цілик порівнює наше життя під час війни з прогулянкою по тонкому льоду: кожен крок може стати фатальним. Вона досліджує, як війна змінює не тільки фізичний, а й емоційний стан людини. Авторка говорить про те, як важливо зберігати людяність і стосунки, адже після війни ми маємо бути разом, попри всі пережи-

ті труднощі. Це вірші про рани, біль, надію та важливість взаємного діалогу. Збірка є дивовижним спостереженням за тим, як ми можемо віднайти рівновагу навіть на крихкому льоду, який тримає на плаву наше життя. Послухаємо ще уривок з її вірша "Сліпі ведуть сліпих".

Другий читець: Ми поставили все, що в нас є, на кін:

нашу свободу, наше майбутнє, наші доми,
не кажучи вже про наших дітей,
убитих, живих і ще не народжених.
Ми будемо битися за кожен сантиметр цієї землі,
ми оплакуватимемо кожного воїна,
кожну загублену душу, кожна зламану стеблину,
кожне розорене гніздо,
кожен зруйнований світ,
кожну випалену пустку у тім краю,
де так радісно буяли квітучі вишні й абрикоси.
Ми живим щитом станемо в бій
поміж одвічними ворогами – добром і злом.

Другий ведучий: З 2014 року Ірина Цілик брала активну участь у фестивалях і літературних читаннях у прифронтових містах Донбасу. Зараз вона регулярно приїжджає з поетичними читаннями в міста Сходу та Півдня України. Ірина стала також однією з найактивніших українських культурних дипломаток. Відвідала десятки форумів і фестивалів на різних континентах, де нагадувала про війну в Україні.

Окремі її твори перекладалися англійською, німецькою, польською та іншими мовами та були видані у зарубіжних періодичних виданнях. У 2022 році текст для Всеукраїнського радіодиктанту, темою якого був рідний дім, написала саме Ірина Цілик. Вона також співпрацює з різними українськими виконавцями та музичними гуртами як поетеса. Одна з пісень на її слова стала дуже відомою – це пісня "Повертайся живим" у виконанні гуртів "Сестри Тельнюк" та "Kozak System". Пропонуємо вам її послухати. <https://www.youtube.com/watch?v=UOa2JEXZqjQ>

Перший ведучий: Дзвінка Торохтушко – такий псевдонім має письменниця, поетеса, перекладачка Любов Бурак. Народилася 2 лютого 1972 року в місті Кременець на Тернопільщині. Торохтушкою ще в школі називав її вчитель української мови і літератури Володимир Мазурчук, бо дівчинка була балакуча і непосидюча. У 12-річному віці почала відвідувати гурток юних журналістів і писати статті в газети. У вищих навчальних закладах пробувала отримати освіту журналіста, але в 19 років з'явилася своя сім'я і діти, тож навчання залишила. Чоловік Любові закінчив семінарію, його направили служити до

м. Кам'янське на Дніпропетровщині. 1999 року родина переїхала до Кам'янця-Подільського, а з 2008 року живе у місті Тернопіль. У родині народилося шестеро дітей. Попри це, Любов Бурак знаходила сили й час для самоосвіти та професійного вдосконалення. Вона самотужки вивчила слов'янські мови (польську, чеську, словацьку, хорватську) і стала перекладачем.

Вся родина Бурак брала активну участь у подіях Революції Гідності, а пізніше – і війни на сході України. Любов активно займалася волонтерською діяльністю. Її чоловік – військовий капелан Майдану, а згодом Правого Сектора і 5 ОБАТу УДА. Два старші сини воювали на сході України.

Дзвінка Торохтушко – авторка численних поетичних, прозаїчних творів, перекладів, казок, віршів для дітей. Найбільш відомі з них – поетичні збірки "Заквітну деревієм" (1993) та "Звуки та знаки" (1994); казки "Світлячок-охоронець" (2015) та "Їжачок" (2022); збірка новел "Фотограф" (2017); роман "Масік" (2016); поетична збірка "Молитва" (2019); збірка короткої прози "Порічкове вино" (2025) та інші. Спільно з Татусею Бо переклала роман "Цинкові хлопчики" Світлани Алексієвич. Пропоную послухати вірш, у якому вона передає почуття матері, яка виростила синів і тепер чекає їх з фронту.

Перший читець: – Мамо, досить вже, ми – не зайчики!

– Добре, котику.

– Мамо-о!

– Ок!

У пологовім цілувала пальчики,
Які тиснуть тепер курок.

Ніч невиспана – лізуть зубчики.

День:

– Не хочеться до садка!

Сам собі вистригає чубчика:

– Мам, я схожий на козака!

Дні за днями, дванадцять років,

Радість в серці й на ранах сіль,

Прогуляв двадцять п'ять уроків,

– Та згоріли б вони усі!

Стоси зошитів і паперу,

Нитки нервів – тонке, урвись!

– Я вступаю до універу.

Ще п'ять років – і він юрист...

Син закоханий, це навіки,

Звісно ж, мама про це все знає,

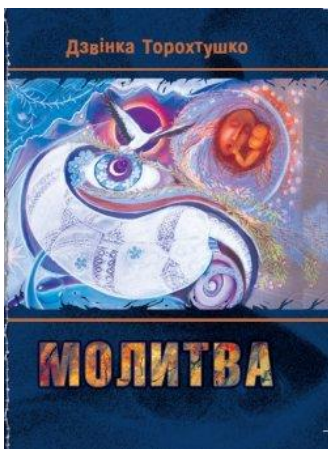
Кожен зайчик є чоловіком,

А кожен котик кицю стрічає.

І безперечно, що королеву,
 Найкращу в світі, миліш від сну.
 Не кожен котик зростає левом,
 Та мій ось виріс.... В очю війну.
 А війна, мов стара кравчиня,
 Строчить залпами із околиць,
 Кроїть долю страшним начинням.
 – Мамо, я тепер доброволець!
 А війна фастригує чорним,
 Прошиває червону заплоч.
 – Ми їх, мамо, таки поборемо!
 – Вірю, котику. Знаю, зайчику.
 – Ох, та, досить вже! Ми – не зайчики
 Що ж ти, мамо, вперта така?
 – Я в пологовім цілувала пальчики...
 Щоб не ковзали із курка.

Перший ведучий: З цим віршем Дзвінка Торохтушко стала переможницею конкурсу воєнної поезії імені Гліба Бабіча 2024 року. У ньому вона зуміла поєднати затишок дому і біль війни. Переживання матері за синів, які захищають рідну землю від ворога, знайшли відгук у серцях багатьох українців.

Але найбільш відомим твором Дзвінки Торохтушко став вірш "Молитва". Його було написано у період найбільш запеклих боїв за Донецький аеропорт. Цей вірш став справжнім оберегом. Спочатку його переписували від руки і передавали солдатам на передову, згодом волонтери стали вкладати надрукований вірш поміж пластин бронежилетів. А один з бійців витатуював рядки з "Молитви" на своєму тілі і вцілів після важких поранень. Після цього вірш став легендою і передруковувався сотні разів. Там, на сході, далеко не всі солдати знають, хто його автор, та чи є у нього автор взагалі, але мають "Молитву" при собі. Слова вірша прості, не пафосні і не патетичні. Вони виписані вірою, що Бог захищає воїна, який боронить свою землю. Давайте послухаємо цей вірш.

Перший читець: Побудь, мій Боже, отут, зі мною,
 У цьому полі, у розпал бою.
 Серед руїни, посеред краху,
 Не дай пізнати глибини страху.
 Не дай упасти в зневіру й розпач
 І побратимам розбігтись врозтіч,
 Коли в набох сиріє порох,
 Коли в обличчя сміється ворог,

Побудь, мій Боже, отут, між нами,
Рукою батька, покровом мами,
Сестри сльозою, брата плечима,
Чеканням милої, її очима.
Коли у серці моїм неспокій,
І мара смерті, мов спалює в попіл,
Побудь, мій Боже, отут, зі мною,
Посеред пекла страшного бою,
Коли душа волає від болю,
Закрий від лиха щитом Любові,
Побудь, мій Боже, незримо присутнім,
І силою сповни мене всемогутньою,
Вдягни мене в лати лицаря духу
І зброю відплати вклади мені в руку,
Врятуй від смерті й кулі ворожої,
Хай ангел-хранитель мене супроводжує,
Побудь, мій Боже, отут, зі мною,
І хай здійсниться Твоя лише Воля!

Перший ведучий: У 2017 році гурти "ТаРута" і "Гайдамаки" та відомий харківський композитор Борис Севастьянов перетворили вірш на пісню. Відеокліп до неї зняв режисер Іван Ясній. У 2022 році у співпраці з групою "SVOYA Muzik" була створена нова версія пісні "Молитва". Музику до вірша написала Марічка Боднар, і вона тепер більш схожа на церковний хорал. Пропонуємо вам її послухати.

<https://www.youtube.com/watch?v=UQRGlWT1jac>

Перший ведучий: "Поетичне слово Дзвінки Торохтушко – гостре й ніжне, парадоксальне й просте, і надзвичайно чесне, до болю чесне. Може тому, що великим болем народжене" – так говорить про творчість поетеси видатна українська актриса Ада Роговцева. Додамо від себе, що це і громадянська поезія високого гатунку, і тонка, душевна лірика, в якій багато добра, світла, діалогу, порозуміння, любові.

Другий ведучий: Анатолій Матвійчук – український поет, співак, композитор, журналіст, телеведучий. Народився 29 вересня 1958 року в місті Києві. В дитинстві оволодів кількома музичними інструментами, а пісні почав писати з 15 років. Закінчив 1986 року факультет журналістики КДУ імені Т. Г. Шевченка, потім працював у газеті "Молодь України", журналі "Музика", а також в тележурналістиці. Писав поетичні тексти для багатьох виконавців, а також сам виконує пісні на власні вірші. Його концерти – унікальні, бо він не лише співає свої пісні, а ще й читає власні вірші, створюючи неповторну атмосферу.

Анатолій Матвійчук – автор восьми поетичних збірок: "Вірші" (1996), "Ноїв Ковчег" (1998), "Предтеча" (2003), "Сповідь" (2007), "Зерна" (2012), "На варті" (2015), "Сміхоманія" (2017), "Скарби" (2020). Його вірші, статті та есеї на суспільно-політичну тематику часто друкуються у періодиці. Він – лауреат Національної премії імені І. Франка; літературних премій ім. А. Малишка, ім. О. Олеся та ім. Д. Луценка. Також став лауреатом премії "Київська книга року – 2023".

Поезії Анатолія Матвійчука близькі і зрозумілі кожному українцеві. Він часто відгукується своїми творами на буремні і трагічні події в Україні. Після початку російсько-української війни Анатолій виступав у військових частинах, на полігонах, у зоні проведення бойових дій. Нашим захисникам дуже припав до душі його вірш "На варті". Пропоную вам його послухати.

Другий читець: Ніч опустилась на землю, німа і густа,
В небі ні зірки: затягнуто хмарами небо...
Мамо, я вчора отримав із дому листа,
То листоноша приніс мені звістку від тебе...
Я прочитав його, мамо, чотири рази
І цілував його так, ніби то твої руки,
А дочитавши, не втримав скупі сльози,
Бо ще, насправді, не звик до такої розлуки.
Мамо, я нині на варті до ранку стою,
Згадую руки твої і стривожені очі.
Мамо, я вчора хрестився у справжнім бою,
Але про це, навіть, думати нині не хочу.
Кулі свистіли і чорний клубочився дим,
І ворогів закривав від очей пеленою,
І наш земляк, що прикрив мене тілом своїм,
В рідне село не повернеться більше зі мною...
Мамо, хто думати міг, що зруйнується світ,
Вишитий тихим добром і твоїми піснями.
Ворог повзе, як туман від поганих боліт,
Щоби чинити біду і наругу над нами.
Мамо, пробач, я загинути можу в бою
Та захищатиму вас, доки вистачить сили.
Я не віддам ворогам Україну свою,
Ту, для якої колись ти мене народила!

Другий ведучий: Вірш був опублікований у однойменній збірці, але ще до її виходу з друку він став піснею. Її часто співали у зоні бойових дій, бо він передає любов юнака-воїна до матері і до Вітчизни, і ці почуття близькі кожному солдату.

"Нинішній час зобов'язує митців осмислювати, що відбувається з нами, аналізувати причини, думати про подальший розвиток подій" – говорить Анатолій Матвійчук.

Поет вірить, що слово – теж зброя, не менш потужна і дієва. Адже світ міняють не кулі і гармати, а думки, ідеї та переконання, донесені до якомога більшої кількості людей. І поетичне слово теж допомагає в нашій боротьбі. Послухаємо ще один його вірш-роздум.

Другий читець: Я ніколи в житті не стріляв з кулемета,
Я – гранату повік не тримав у руці...
А чи треба країні сьогодні поети,
Коли понад усе їй потрібні бійці?

Закрутило мій край у страшній круговерті,
Де щодня у людей відбирають життя,
Знов замішано світ на стражданнях і смерті.
А у мене думки про безцінність буття!
Всюди – чорна брехня, всюди підлість і зрада.
Хтось у пекло іде, хтось до раю летить...
Чи потрібні сьогодні пісенні рулади,
Що змивають з душі всю жорстокість за мить?!
Знову я умиваюсь сльозами і кров'ю
Відпускаю свій біль у думки і слова,
Я хотів би наповнити край мій любов'ю,
Поки струни тремтять і душа ще жива!

Я ніколи в житті не стріляв з кулемета,
Але я – на війні й, слава Богу, не вмер!
Хай здається, що вам не потрібні Поети,
Та вони, як ніколи, потрібні – тепер!

Другий ведучий: Потрібні, дуже потрібні сьогодні справжні поети, такі, як Анатолій Матвійчук. Його вірші і пісні користуються великою популярністю. "Маємо бути на світлій стороні, нести Любов і Віру – це справжня місія артиста" – говорить поет. У його віршах є безмежна любов до України та її оборонців. "Я – українець. Вірою і кров'ю. Моє коріння тут, у цій землі. Вона моєю живиться любов'ю, а я страждаю болями її" – гасло Анатолія Матвійчука.

Багато з віршів Анатолія Матвійчука стали піснями, а деякі з пісень стали народними. Так сталося з його піснею "Кленова балада". Одного разу в поїзді молодий хлопець сказав поету: "Я колекціоную стрілецькі і повстанські пісні. Нещодавно записав одну рідкісну стрілецьку пісню "Кленова балада". Як же він був вражений, коли дізнався, що перед ним – автор пісні. Вона присвячується захисникам України. Давайте її послухаємо. <https://www.youtube.com/watch?v=svbr40V0AXI>

Перший ведучий: Сьогодні ви дізналися про творчість шести поетів, чиє поетичне слово допомагає нам іти крізь війну. Поезія повинна звучати завжди, а у найважчі часи – й поготів. Адже поети й справді творять націю. Страшні випробування, які нині переживає український народ, згуртовують нас, об'єднують і зцілюють наші душі і

серця. Лейтмотив творів, з якими ви познайомилися – гіркий біль, тривога і люта ненависть до ворога, віра в нашу перемогу а ще велика і свята любов до рідної землі. "Україна переможе" – звучить у кожному вірші. Пам'ятаймо. Читаймо. Слухаймо тих, хто говорить правду – навіть тоді, коли боляче.

Бібліографія

В дитячий світ прокралася війна : вірші. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2018. – 60 с.
Весна озброєна. Антологія воєнної лірики. – Київ : Ліра-К, 2022. – 304 с.
Війна 2022: щоденники, есеї, поезія. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2022.– 440 с.
В. О. П. Війною ограновані поезії. – Київ : ДПА, 2018. – 64 с.
Захальна книжка захисника України : поезії. – Київ : МедіаМакс, 2018. – 114 с. : іл.
Напиши про війну : збірник віршів. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. – 96 с.
Поезія без укриття : антологія. – Брустури : Дискурсус. 2022. – 240 с.
Куш, П. Потужний творчий контрудар : [про антологію воєнної лірики "Весна озброєна"] / П. Куш // Урядовий кур'єр. – 2022. – № 176. – 13 серпня. – С. 4.
Маленко, О. "На східному фронті без змін...". Риторика війни в сучасній українській поезії / О. Маленко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2017. – № 22-24. – С. 91-95.
Поліщук, Я. Війна та література / Я. Поліщук // Дніпро. – 2016. – № 2. – С. 186-194.
Салига, Т. "...Землю нашу ідем від ворога відбирати" : [огляд творчості українських поетів патріотичної тематики] / Т. Салига // Українська літературна газета. – 2021. – № 14. – С. 16-17.

Василь Мулік

Мулік, В. Базальт : збірка віршів / В. Мулік. – Київ : Білка, 2024. – 176 с.

Про письменника

Божок, С. Поезія, народжена в небі: про що пише командир військового Мі-8 / С. Божок // Вечірній Київ. – 2024. – 18 січня.
Головченко, Н. Василь Мулік: "Igni et ferro, проклята нечисть. Igni et ferro!.." [про поетичний вечір В. Муліка в Києві та його творчість] / Н. Головченко // Літературна Україна. – 2025. – 1 січня.

Ярина Чорногуз

Чорногуз, Я. [dasein: оборона присутності] : вірші / Я. Чорногуз. – Київ : Віхола, 2023. – 128 с. – (Худліт. Поезія).
Чорногуз, Я. Нічийний шафран / Я. Чорногуз. – Чернівці : Меридіан Черновіц, 2025. – 96 с.
Чорногуз, Я. Як вигинається воєнне коло / Я. Чорногуз. – Харків : Фоліо, 2020. – 128 с.

Збірники, в яких є твори Ярини Чорногуз

Незламний / For Invincible. – Харків : Фоліо, 2023. – 160 с.
Поміж сирен. Нові вірші війни. – Харків : Vivat, 2023. – 496 с.

Про письменницю

Ніколайчук, І. Ярина Чорногуз – поетка, перекладачка, громадська активістка, чинна військова морської піхоти ЗСУ / І. Ніколайчук // Це воює вона. – Київ : Видавництво, 2024. – С. 46-47.

Пушкарчук, А. Шити з шовку людей : [про книгу віршів Я. Чорногуз "Як вигинається воєнне коло"] / А. Пушкарчук // Голос України. – 2021. – № 29. – С. 8.

"Україна має навчитися воювати в довгу" – військова медикня Ярина Чорногуз // День. – 2024. – 31 жовтня.

Валерій Пузік

Пузік, В. З любов'ю – тато / В. Пузік. – Київ : Лабораторія, 2023. – 216 с.

Пузік, В. Метелик і танк : цикл оповідань, есеї та підбірка віршів / В. Пузік. – Харків : Фоліо, 2023. – 192 с.

Пузік, В. Тимчасово невстановлені : книга вибраної прози та поезії / В. Пузік. – Київ : Видавництво Марка Мельника, 2021. – 112 с.

Пузік, В. Три медалі в шухляді / В. Пузік. – Харків : АССА, 2024. – 192 с. : іл.

Пузік, В. Шахта. Ранкове зведення : документальний роман та збірка поезій / В. Пузік. – Харків: Фоліо, 2021. – 320 с.

Збірники, в яких є твори Валерія Пузіка

Там, де вдома. 112 віршів про любов та війну. – Харків : АССА, 2019. – 160 с.

Про письменника

Генова, Є. Одеський письменник і художник Валерій Пузік: «Кожен митець своєю роботою може наблизити перемогу над росіянами» / Є. Генова // Літературна Україна. – 2022. – 15 листопада.

Ірина Цілик

Цілик, І. Глибина різкості: поезії / І. Цілик. – Чернівці : Meridian Czernowitz, 2016. – 112 с.

Цілик, І. Тонкий лід : поезії / І. Цілик. – Чернівці : Меридіан Черновіц, 2025. – 128 с.

Цілик, І. Ці : вірші / І. Цілик. – Київ : Факт, 2007 – 112 с.

Збірники, в яких є твори Ірини Цілик

Антологія молоді української поезії III тисячоліття. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2018. – 496 с. – (Антологія світової поезії).

Про письменницю

Бельченко, Н. З минулого й прийдешнього : [рецензія на книгу «Глибина різкості»] / Н. Бельченко // ШО. – 2016. – № 6/8. – С. 79.

Іванько, Л. Ірина Цілик. «Повертайся живим» : [про вірш І. Цілик] / Л. Іванько // Вивчаємо українську мову і літературу. – 2019. – № 25-27. – С. 32-37.

Пашенко, А. Загублені світи Ірини Цілик / А. Пашенко // Кінотеатр. – 2014. – № 6. – С. 51-52.

Сікорська, І. "Повертайся живим!" [про вірш І. Цілик] / І. Сікорська // Музика. – 2015. – № 1/2. – С. 40-41.

Синьоок, Т. Великі вчинки "маленьких людей" / Т. Синьоок // Літературна Україна. – 2015. – № 34. – 10 вересня. – С. 14.

Дзвінка Торохтушко

Торохтушко, Д. Молитва / Д. Торохтушко. – Київ : Алатон, 2019. – 176 с. : іл.

Збірники, в яких є твори Дзвінки Торохтушко

Час В... / Час В : збірник віршів-есе трьох авторів: Олена Степова, Дзвінка Торохтушко, Ольга Матвеюк-Грановська. – Київ : Україна ТД, 2015. – 152 с.

Про письменницю

Грисюк, В. Дзвінка Торохтушко : "Деколи почуваюся винною перед синами, бо виховала їх патріотами" / В. Грисюк // Країна. – 2017. – № 10. – С. 29.

Осадчук, Л. Дзвінка Торохтушко : "Я – адекватна бунтарка" : [інтерв'ю з письменницею] / Л. Осадчук // День. – 2017. – № 75-76. – С. 14-15.

Політпарнас: Молитва [про вірш Д. Торохтушко] // Україна молода. – 2017 –27 грудня.

Порхун, Т. Дзвінка Торохтушко / Т. Порхун // Країна. – 2019. – № 24. – С. 20-23.

Сергійчук, О. Дзвінка Торохтушко – фотограф душ / О. Сергійчук // Українське слово. – 2017. – № 27. – С. 4.

Анатолій Матвійчук

Матвійчук, А. Зерна : вірші та пісні / А. Матвійчук. – Хмельницький : Сторожук О. В., 2014. – 123 с.

Матвійчук, А. Скарби : вибрана поезія / А. Матвійчук. – Київ : Саміт-книга, 2020. – 272 с.

Матвійчук, А. Сповідь : поезії / А. Матвійчук. – Київ : КП «Ред. журн. "Дніпро"», 2007. – 183 с. : іл.

Про письменника

Матвійчук, А. Перезавантаження не відбулося / А. Матвійчук // Українська літературна газета. – 2024. – 10 липня.

Матвійчук, А. Слова, як маки на вустах! : [Бесіда з поетом] / А. Матвійчук // Культура і життя. – 2002. – 18 вересня.

Позняк-Хоменко, Н. Анатолій Матвійчук: пророцтва іноді збуваються / Н. Позняк-Хоменко // Україна молода. – 2007. – № 28. – С. 8.

Середа, В. Анатолій Матвійчук: «Розумінню пісні я можу завдячувати саме журналістиці» / В. Середа // Запорозька Січ. – 2002. – № 172. – 12 листопада. – С. 8.

Сущенко, О. До зустрічі на "Полустанку Любові" : [Бесіда з поетом Анатолієм Матвійчуком] / О. Сущенко // Вечірній Київ. – 2007. – 18 січня. – № 7. – С. 15.

"Хай слова цвітуть, як маки на вустах!..." : [А. Матвійчук – поет, композитор] // Урядовий кур'єр. – 2002. – 10 серпня. – № 146. – С. 9.

**Комунальний заклад «Запорізька обласна
бібліотека для дітей «Юний читач»
Запорізької обласної ради**

69006

м. Запоріжжя,

вул. В. Лобановського, 14

Телефони: (061) 236-85-62

236-85-63

236-86-49

Електронна пошта: zobd@ukr.net

Сайт: <http://zobd.zp.ua>